

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 14CoP/99/2023
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1521204861
Dátum vydania rozhodnutia: 16. 07. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Róbert Foltán
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2024:1521204861.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Róberta Foltána a členov senátu JUDr. Ľubomíra Bundzela a JUDr. Kristíny Srnkovej v právnej veci navrhovateľky A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. - B., zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária - ABOGADAS, s.r.o., Ulica 29. augusta 4900/5, Bratislava – Staré Mesto, IČO: 53 344 219, proti manželovi D. B., nar. X.X.XXXX, bytom E. XXXX/X, C., zastúpenému spoločnosťou IVANOVIČ LEGAL s.r.o., Štúrova 11, Bratislava – Staré Mesto, v konaní o určenie výživného na manželku, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Okresného súdu Bratislava V č.k. 39Pc/18/2021-356 zo dňa 19.4.2023 takto

rozhodol:

I. Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje.

II. Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

1.

Rozsudkom zo dňa 19.4.2023 súd prvého stupňa zamietol návrh, ktorým sa navrhovateľka domáhala uloženia povinnosti jej manželovi prispievať jej na výživu sumou 250 eur mesačne. Súčasne súd podľa § 54 Civilného sporového poriadku navrhovateľku zaviazal k povinnosti nahradiť manželovi trovy konania vo výške 234,03 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

2.

Podľa odôvodnenia rozsudku sa navrhovateľka výživného domáhala na tom skutkovom základe, že s odporcom uzatvorila manželstvo dňa 20.5.2006. Na súde je vedené konanie v právnej veci o rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletej F. B., narodenej XX.XX.XXXX na čas po rozvode manželstva pod sp. zn. 61P/49/2021 a konanie vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa na čas do rozvodu manželstva pod sp. zn. 61P/121/2021. Navrhovateľka je zamestnaná od februára 2017 v G. B. na oddelení vstupnej a výstupnej kontroly dát s príjmom cca vo výške 676 eur. Mimo príjmu zo zamestnania navrhovateľka poberá aj prídavky na maloletú vo výške 25,50 eur mesačne. Vplyvom horšieho zdravotného stavu v súvislosti s rozvodovým konaním a správaním sa odporcu bola navrhovateľka častejšie PN. V dôsledku toho je jej priemerný mesačný čistý príjem za posledných 6 mesiacov na úrovni zhruba 500 eur.

Navrhovateľka v čase podania návrhu bývala v prenajatom byte na D., H. C., nakoľko sa do vlastného bytu na C. X, ktorý je v BSM účastníkov nemôže vrátiť z dôvodu, že jej odporca v tom neustále bráni výmenou zámkov. Odporca nerešpektuje Uznesenie Krajského súdu Bratislava sp. zn.: 7Co/56/2021 - 121, zo dňa 12.5.2021, ktorý návrh odporcu na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Navrhovateľkine finančné rezervy a možnosti sú veľmi obmedzené aj vzhľadom na jej predchádzajúcu dlhodobú PN a nemalé finančné prostriedky vynakladané na právne zastúpenie z dôvodu bránenia

svojich práv proti rôznym zjavne neopodstatneným návrhom podaným na súd zo strany odporcu. Navrhovateľka sa zaviazala zmluvou o nájme bytu platiť dohodnutý nájom, pričom navrhovateľka znáša podľa zmluvy o nájme bytu čiastočne náklady na nehnuteľnosť a energie v celkovej výške 200 eur. Navrhovateľke bola v zmysle zmluvy o nájme prenajatá 1 izba spolu s právom využívať spoločné priestory. Byť navrhovateľka užívala spolu s cudzími osobami, nakoľko nebolo v jej finančných možnostiach zabezpečiť si dôstojnejšie bývanie. Nakoľko navrhovateľke bolo opakovane bránené vstúpiť do bytu patriaceho do ich bezpodielového spoluvlastníctva, v byte na adrese C. X, XXX XX C., zostal bývať povinný.

Odporca nemá závažné zdravotné problémy obmedzujúce jeho pracovnú spôsobilosť a schopnosť zabezpečiť dostatočný príjem a rovnako má dlhoročné pracovné skúsenosti. Pracuje v spoločnosti I. s príjmom 1.300 eur netto a okrem toho si na maloletú uplatňuje daňový bonus.

Hmotné zabezpečenie rodiny a potrieb navrhovateľky, ako aj maloletej, bolo do odchodu navrhovateľky od odporcu zabezpečované výraznou mierou aj zo strany navrhovateľky. Preto si počas spoločného života v domácnosti nedokázala vytvoriť finančné rezervy v dôsledku jej nízkeho príjmu. Odporca aj napriek rozdielnosti príjmov navrhovateľky a jeho príjmov, odmieta prispievať navrhovateľke na jej potreby a výdavky. Životná úroveň navrhovateľky bola výrazne znížená, po nútenom odchode navrhovateľky zo spoločnej domácnosti. Odporca jej finančne nepomáha a navrhovateľka preto musí žiť výhradne z vlastného príjmu, ktorý je podstatne nižší ako príjem odporcu, a finančnej pomoci príbuzných, čo jej však nezabezpečí úhradu všetkých jej potrieb dlhodobo.

Navrhovateľka je výživou odkázaná na odporcu, nakoľko nie je v možnostiach, schopnostiach a majetkových pomeroch navrhovateľky zabezpečiť si rovnakú životnú úroveň ako má odporca. Aj napriek tomu, že manželia majú povinnosť vzájomne si pomáhať, vzájomnú vyživovaciu povinnosť a povinnosť starať sa o spoločné dieťa, odporca neprispel navrhovateľke na jej výdavky, na lekárske vyšetrenia, stravu, hygienu a oblečenie, je pravdepodobné, že odporca nezmení svoj postoj a nezačne navrhovateľke finančne pomáhať.

Životná úroveň navrhovateľky bola výrazne znížená po nútenom odchode navrhovateľky zo spoločnej domácnosti. Povinný jej finančne nepomáha a navrhovateľka preto musí žiť výhradne z vlastného príjmu, ktorý je podstatne nižší ako príjem povinného, a finančnej pomoci príbuzných, čo jej však nezabezpečí úhradu všetkých jej potrieb dlhodobo. Navrhovateľka je výživou odkázaná na povinného, nakoľko nie je v možnostiach, schopnostiach a majetkových pomeroch navrhovateľky zabezpečiť si rovnakú životnú úroveň ako má povinný. Aj napriek tomu, že manželia majú povinnosť vzájomne si pomáhať, vzájomnú vyživovaciu povinnosť a povinnosť starať sa o spoločné dieťa, povinný neprispel navrhovateľke na jej výdavky, na lekárske vyšetrenia, stravu, hygienu a oblečenie, je pravdepodobné, že povinný nezmení svoj postoj a nezačne navrhovateľke finančne pomáhať.

Navrhovateľka poukázala na § 18 v spojení s § 71 Zákona o rodine, tradičnú filozofiu vzťahov medzi manželmi, precizovanú v čl. 1 Základných zásad Zákona o rodine, ktorý uvádza, že manžel a manželka sú si rovní v právach a povinnostiach. Podľa čl. 4 Základných zásad Zákona o rodine: „Všetci členovia rodiny majú povinnosť vzájomne si pomáhať a podľa svojich schopností a možností zabezpečovať zvyšovanie hmotnej a kultúrnej úrovne rodiny“, ako aj na Článok 23 ods. 4 vyhlášky č.120/1976 Zb. o Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach, ktorý proklamuje záväzok zmluvných strán podniknúť vhodné kroky na to, aby zabezpečili rovnaké práva a povinnosti osôb v manželstve. Neopomenúc Všeobecnú deklaráciu ľudských práv, čl. 16.: „Čo sa manželstva týka, majú počas jeho trvania i pri jeho rozlúčení rovnaké práva.“

3.

Súd konštatoval, že dňa 26.8.2022 sa navrhovateľka osobne dostavila na nariadený termín pojednávania na súd pod vplyvom nejakej omamnej látky a alkoholu, nebola schopná komunikovať, odmietla ísť do pojednávacej miestnosti. Následne jej bola privolaná rýchla pohotovostná služba, ktorá navrhovateľku odviezla na psychiatrické oddelenie Univerzitnej nemocnice na Antolskej ul. v Bratislave. Svedkyňa pani J. vo výpovedi uviedla, že je matkou navrhovateľky. Potvrdila, že navrhovateľka u nej bývala a prispievala jej sumou 200 eur mesačne, čo nevie preukázať, ale keď raz nezaplatila, musela si to odpracovať. Svedkyňa upratuje v 12 poschodovom dome, za čo dostáva 200 eur mesačne. Svedkyňa poprela tvrdenie navrhovateľky, ktoré uviedla v rozvodovom konaní, že by bola psychicky labilná, nelieči sa na psychiatrii ani u psychológa a alkohol požíva len príležitostne. V rokoch 2019-2021 zvykli navštevovať obec K. F. L., naposledy len so zaťom a vnučkou v roku 2021, lebo už nechceli ísť spolu. Čo sa týka alkoholu, navrhovateľka požívala alkohol príležitostne, odkedy ju povinný vyhodil z bytu viacej. Podľa svedkyne, vo vzťahu účastníkov došlo k chybám na oboch stranách. Svedkyňa sa

snažila maloletej vysvetliť, že je to jej mama a aby jej dala šancu, každý robí chyby a nie je na vine len mama, ale aj otec.

Svedkyňa uviedla, že o dcéru sa navrhovateľka zaujímala, zakúpila jej úbor v Chorvátsku, ktorý sa ale musel vymieňať. V Chorvátsku bola navrhovateľka 2 alebo 3 krát s terajším známym. Prostredníctvom svedkyne poslala navrhovateľka maloletej darčeky, napr. farbičky, pulóvre, bezlepkové potraviny.

Povinný k výpovedi svedkyne pani J. uviedol, že svedkyňa pani J. v celej svojej výpovedi klamala. Pani J. sa svojej dcéry/navrhovateľky bojí. Povedala to povinnému a aj maloletej.

Súd si pripojil do spisu zápisnicu o pojednávaní v konaní o rozvod manželstva sp. zn. 61P/49/2021 zo dňa 21.10.2022, na ktorom došlo aj k výsluchu svedkyne M. N. B., matky povinného (č.l. 352-354). Vo výsluchu svedkyňa uviedla, že navrhovateľka okamžite ako otehotnela zostala PN a následne asi 7 rokov nepracovala. Dlhodobejšie sa zamestnala až v G. B.. Navrhovateľka začala obmedzovať kontakty rodiny povinného s maloletou. Keď mala maloletá 3,5 roka dala svedkyňi najavo, že si vôbec neželá, aby k ním chodili. Extrémne kontrolovala povinného. Kým sa povinný nerozhodol, že sa rozvedie kontaktovali sa tajne. Povinný jej povedal, že navrhovateľka začala veľmi piť, začala sa túlať, chodila po nociach, nerobila. Po doručení návrhu na rozvod, jej napísala, že si neželá aby svedkyňa vstúpila do ich bytu. Svedkyňa sa začala viacej kontaktovať s vnučkou, stretávajú sa asi raz do týždňa, učí sa s ňou, varí jej obľúbené jedlá. V júni 2022 po tom, čo navrhovateľka povinného s dcérou vyhodila z bytu, išla s ním do bytu pre osobné veci, v byte bola aj navrhovateľka. V byte bol veľký neporiadok. Navrhovateľka sa voči povinnému správala útočne. V byte bolo cítiť zápach alkoholu.

Navrhovateľka navrhla v konaní vykonať dôkaz výsluchom svedkov O. M. a E. M. na okolnosti v akom zdravotnom stave bola v októbri 2022. Jedná sa o súčasného partnera navrhovateľky a jeho otca. Súd navrhnutý dôkaz nevykonal z dôvodu, že predmetom konania je manželské výživné, na návrh zo 14.12.2021. K rozvodu manželstva došlo rozsudkom z 25.11.2022 a s navrhnutými svedkami sa navrhovateľka zoznámila v septembri 2022, čo vylučuje aby navrhnutí svedkovia v predmetnej veci mohli priniesť objektívne svedectvo.

Rozsudkom Okresného súdu Bratislava V č.k. 61P/49/2021-613 zo dňa 25.11.2022, právoplatným a vykonateľným 14.12.2022 bolo manželstvo účastníkov konania rozvedené a súd schválil rodičovskú dohodu, ktorou bola maloletá F. B. nar. XX.XX.XXXX na čas po rozvode manželstva zverená do osobnej starostlivosti otca. Zastupovať a spravovať jej majetok budú obaja rodičia a matka sa zaviazala prispievať na výživu maloletej sumou 150 € mesačne vopred do 15. dňa v mesiaci k rukám otca maloletej.

Pri posudzovaní podmienok vo veci samej t.j. pri posudzovaní vzniku nároku na manželské výživné pre navrhovateľku, súd prihliadal na požiadavku, aby manželia mali rovnakú životnú úroveň, ktorá má byť odôvodnená ich rovným postavením v právach aj v povinnostiach vyplývajúcich z manželského zväzku ako aj na ustanovenie § 75 ods. 2 Zákona o rodine. Požiadavka, aby životná úroveň oboch manželov bola v zásade rovnaká sa neuplatňuje mechanicky, len s ohľadom na zárobky a iné príjmy.

Súd skúmal navrhovateľkou uvádzané osobné výdavky a potreby vyčíslené v sume 885 eur. Navrhovateľka nepreukázala mesačne vynaložené finančné prostriedky na maloletú v sume 70 eur, výživné na maloletú poukazovala nepravidelne. V konaní bola preukázaná skutočnosť, že k zhoršeniu zdravotného stavu navrhovateľky došlo jej zavinením tým, že napriek tomu, že vedela, že s predpísanými liekmi nemôže kombinovať alkohol, tento požívala, čo malo vplyv na jej zdravie, ohrozovalo jej život a predovšetkým na správanie sa, ktorého svedkom bola aj maloletá dcéra, ktorá sa odmietala s navrhovateľkou stretávať bez účasti tretej osoby, bojí sa bývať v spoločnej domácnosti s navrhovateľkou v byte, ktorý je v bezpodielovom spoluvlastníctve účastníkov konania, resp. prípadného vstupu do bytu navrhovateľkou, nakoľko má do bytu neobmedzený prístup, čo bolo v predmetnom konaní ako aj v konaní o rozvod manželstva preukázané. Navrhovateľka tvrdila, že od bytu nemá kľúče, byt je neobývatelný, čo nepreukázala. V dôsledku správania sa navrhovateľky bol povinný nútený odstáť sa spolu s dcérou z bytu a s maloletou býva v prenajatom byte. Na druhej strane až do odloženia splátok hypotéky na byt navrhovateľkou, je preukázané, že v plnom rozsahu povinný splácal hypotéku na byt, ktorého sú obaja účastníci bezpodielovými spoluvlastníkmi, náklady spojené s užívaním bytu správcovi. Navrhovateľka v konaní zdôrazňovala svoj zlý zdravotný stav spôsobený rozvodovým konaním, ako aj dlhodobú práceneschopnosť. V konaní bolo preukázané, že zdravotné problémy mala navrhovateľka aj pred rozvodom manželstva a dôvodom na podanie návrhu na rozvod manželstva a zverenie maloletej do osobnej starostlivosti otca bolo práve správanie navrhovateľky pri opakovanom požití liekov a alkoholu. Účastníci nežijú v spoločnej domácnosti, povinný zabezpečuje v plnej miere výkon starostlivosti o domácnosť a osobnú starostlivosť o maloletú dcéru, ktorá mu bola zverená, nakoľko sa s navrhovateľkou nedalo dohodnúť na spôsobe ďalšieho užívania bytu, vznikli mu zvýšené náklady na zabezpečenie bývania pre seba a dcéru. Od dňa začatia konania o rozvod manželstva (15.03.2021) sa navrhovateľka o spoločný byt a domácnosť, ako aj o maloletú dcéru osobne nestarala žiadnym spôsobom. Navrhovateľka

je dlhodobo práceneschopná. Navrhovateľke však počas jej práceneschopnosti patrila náhrada príjmu, nemocenské, na ktoré mala riadny zákonný nárok. Navrhovateľka argumentovala aj tým, že bola povinná vysťahovať sa z bytu, a preto jej vznikajú zvýšené náklady v súvislosti s ubytovaním. Navrhovateľke nevyplývala povinnosť vysťahovať sa z bytu (navrhovateľka nemala takúto povinnosť určenú právoplatným súdnym rozhodnutím), a preto táto argumentácia navrhovateľky nemôže byť vyhodnotená v jej prospech. Navrhovateľka má spolu s povinným byť v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, ktorý toho času neobýva žiaden z účastníkov konania. Navrhovateľka má neobmedzený prístup do bytu a môže v ňom bývať nakoľko v dôsledku vyhrotených vzťahov s odporcom a obavám maloletej dcéry, povinný s maloletou v ňom nebýva.

Vzťahy medzi účastníkmi sú veľmi vyhrotené až do takej miery, že boli podávané trestné oznámenia účastníkmi navzájom. Čo sa týka podaného trestného oznámenia, podaného navrhovateľkou pre zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby, na základe ktorého bolo vyšetrovateľkou Okresného riaditeľstva PZ v Bratislave V vznesené odporcovi obvinenie uznesením sp.zn. ORP-433/1-VYS-B5-2021 zo dňa 24.3.2022, Uznesením IV/1 PZ 222/22/1000-9 zo dňa 24.10.2022 Generálna prokuratúra SR zrušila právoplatné uznesenie prokurátorky Okresnej prokuratúry Bratislava V sp. zn. 2Pv 3600/21/1105-10 zo dňa 12.5.2022, ktorým sťažnosť obvineného ako nedôvodnú zamietla, ako aj uznesenie vyšetrovateľky Okresného riaditeľstva PZ v Bratislave V sp. zn. ORP-433/1-VYS-B5-2021 zo dňa 24.3.2022, ktorými bol porušený zákon v neprospech obvineného odporcu.

Z predložených listín súd zistil, že bývalý manžel navrhovateľky doručil dňa 15.3.2021 súdu návrh na rozvod manželstva a úpravu rodičovských práv a povinností k maloletemu dieťaťu F. B. nar. XX.XX.XXXX. Súčasne sa otec maloletej domáhal nariadenia neodkladného opatrenia vo veci starostlivosti súdu o maloleté dieťa.

Dôvodom rozvratu manželstva podľa bývalého manžela navrhovateľky bolo správanie sa navrhovateľky, ktorá je hysterickej povahy, agresívna, vulgárna, doma na dennom poriadku bol krik, nadávky, urážky a hádky, ktorých svedkom bola aj maloletá. V rokoch 2009 - 2016 navrhovateľka dobrovoľne nepracovala. Odporca vykonával kompletne všetky domáce práce, od varenia, žehlenia, upratovania a plnej starostlivosti o maloletú dcéru. Najväčší problém navrhovateľky povinný videl v jej závislosti na liekoch a alkohole. Za dva roky 2018 - 2020 sa pokúsila 5 krát o samovraždu predávkovaním sa liekmi aj v spojení s alkoholom. Pred podaním návrhu na rozvod manželstva, navrhovateľka viackrát opustila spoločnú domácnosť, odcestovala bez jeho vedomia bez maloletej, pravidelne prespávala u rôznych milencov, k čomu sa priznala aj pred maloletou. Odporcovi sa vyhrážala, že pôjde do basy. Podľa lekárskeho správ navrhovateľke bola diagnostikovaná nešpecifikovaná psychická porucha (F609) a adaptačné poruchy (F432) ako vyplýva z prepúšťacej správy, hospitalizovaná od 26.05.2020 do 28.5.2020.

Súčasťou návrhu na rozvod manželstva a ÚVRPaP k maloletej dcére bola fotodokumentácia, Znalecký posudok č. 14/2020 znalca z odboru: psychológia PhDr. Karola Kleinmanna z 22.06.2020 vo veci: psychické týranie zo strany manželky.

Navrhovateľka vo vyjadrení k návrhu o rozvod manželstva a ÚVRPaP - poprela tvrdenia uvedené v návrhu.

Okresný súd Bratislava V, Uznesením zo dňa 22.3.2021 č.k. 10C/13/2021-43 vyhovel návrhu povinného na nariadenie neodkladného opatrenia o uloženie povinnosti navrhovateľke dočasne nevstupovať do bytu (do právoplatného skončenia rozvodového konania). Uznesením č.k. 7Co/56/2021-121 Krajský súd v Bratislave zmenil uznesenie súdu prvého stupňa a návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol, uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňom 3.6.2021. Aj počas práceneschopnosti ako je preukázané úradným záznamom z 8.6.2021 OR PZ v BA V, bola navrhovateľka pod vplyvom alkoholu (0,89 mg/l = 1,85 promile).

Uznesením č.k. 61P/55/2021-44 zo dňa 13.04.2021 Okresný súd Bratislava V neodkladným opatrením uložil navrhovateľke/matke maloletej povinnosť prispievať na výživu maloletej sumou 100 eur mesačne vždy do 15. dňa kalendárneho mesiaca vopred k rukám otca z dôvodu, že rodičia aktuálne nežijú v spoločnej domácnosti, (vychádzajúc z návrhu o rozvod manželstva a ÚRPP) matka sa na chode spoločnej domácnosti ako ani na starostlivosti o maloletú nijak finančne a ani osobne nepodieľala. Mesačné náklady na maloletú otec v tom čase vyčíslil približne na sumu 550 eur. Mesačné náklady na domácnosť vyčíslil na sumu 787eur (spolu 1.337 eur). Od 25.3.2021 je maloletá v osobnej starostlivosti otca (Uznesenie č.k. 61P/121/2021-61 z 24.6.2021 a Uznesenie KS BA č.k. 11CoP/242/2021-141 z 31.8.2021). Vychádzajúc z vyjadrenia matky k návrhu na rozvod a ÚRPP matka vyčíslila mesačné výdavky na maloletú v sume 734 eur a svoje osobné výdavky v sume 1.188,40 eur (spolu 1.922,40 eur). Navrhovateľka dočasne bývala v 3-izbovom byte na H. XXXX/X H. C. spolu so svojou matkou a údajne sa podieľala aj na nákladoch na bývanie sumou 200 eur. Podľa zmluvy o nájme bytu z 8.8.2021

navrhovateľke vznikol nájomný vzťah k jednej izbe a spoločným priestorom v byte č. XX F. D. XXXX/XX na dobu neurčitú s výškou nájmu 200 eur mesačne.

Z lustrácie v registri obyvateľov súd zistil, že navrhovateľka mala pôvodne hlásený trvalý pobyt u matky. Od 5.10.2022 má navrhovateľka hlásený pobyt C. - B., čo preukazuje tvrdenie povinného, že po 21.7.2022 navrhovateľka až do hospitalizácie bývala u svojej matky, ktorá ju potom vyhodila s tým, že už jej bude jedno kam pôjde, že s ňou nechce mať nič spoločné a zrušila jej aj trvalý pobyt (č.l. 352).

Podľa potvrdenia o príjme za obdobie 05/2021 - 10/2021 predstavoval príjem matky priemerne 523 eur dôsledkom dlhodobejšej PN. Matka si zmluvou o pôžičke od veriteľa P. L. L. požičala finančné prostriedky dňa 6.4.2021 v sume 700 eur, dňa 6.5.2021 v sume 130 eur, dňa 24.4.2021 v sume 800 eur a dňa 13.5.2021 v sume 800 eur na úhradu poskytovaných právnych služieb v konaní o rozvod manželstva a ÚRPP a s tým súvisiace náklady na zastupovanie advokátskou kanceláriou, ktoré prostriedky mali byť priamo poukázané na účet advokátskej kancelárie. Ako splátku pôžičiek uviedla navrhovateľka 100 eur mesačne, neskôr údajne uhrádzala svoje pôžičky v sume 50 eur mesačne.

4.

Súd konštatoval, že vzťahy medzi účastníkmi sú vážne narušené, nežijú v spoločnej domácnosti, maloleté dieťa bolo zverené na čas po rozvode manželstva do osobnej starostlivosti povinného, navrhovateľke bola uložená povinnosť prispievať na výživu maloletej sumou 150 eur mesačne. Povinný je zamestnaný a má priemerný mesačný príjem z pracovného pomeru vo výške 2.481 eur v hrubom aj s odmenami. Navrhovateľka je síce riadne zamestnaná v trvalom pracovnom pomere, bola však dlhodobo práceneschopná a jej príjem za obdobie od 01/2022 do 12/2022 boli nemocenské dávky vo výške 1.732,50 eur a čiastočne mzda za mesiace 01/2022, 08/2022, 09/2022. V súčasnosti nepoberá nemocenské dávky a požiadala o čiastočný invalidný dôchodok. Povinný zabezpečuje výživu, osobné potreby maloletej dcéry a starostlivosť o domácnosť a svoje oprávnené náklady vo výške výrazne prevyšujúcej jeho príjmy. V rozvodovom konaní nebolo preukázané konanie povinného, ktoré by viedlo k vážnemu narušeniu a trvalému rozvráteniu vzťahov medzi manželmi. Správanie sa navrhovateľky na sklonku trvania manželstva, vyplývajúce z obsahu pripojeného rozvodového spisu, jej nedostatočný záujem o rodinu a rodinný život daný aj požívaním alkoholu v kombinácii s liekmi, ktoré viedli k definitívnemu rozvratu manželstva účastníkov, zakladá skutočnosť na ktorú súd musí prihliadať pri posudzovaní uplatňovaného nároku s poukazom na § 71 Zákona o rodine, a je ju potrebné v danom prípade považovať aj za dôvod na použitie § 75 ods. 2 Zákona o rodine, keď za daných okolností by priznanie výživného bolo jednoznačne v rozpore s dobrými mravmi.

Dobré mravy, hoci ide o zákonný pojem, nie sú v zákone priamo definované. Pojmom dobré mravy možno rozumieť pravidlá morálneho charakteru, aj keď za určitých okolností môžu nadobudnúť povahu právnej normy. Ich obsah spočíva vo všeobecne platných zásadách morálky, u ktorých je daný všeobecný záujem na ich rešpektovaní. Ak tieto zásady premietneme do vzájomného vzťahu subjektov občianskeho práva, ide o elementárnu slušnosť, vzájomné rešpektovanie sa a potrebnú mieru tolerancie a to všetko v spoločensky vhodnej miere a únosnosti. Na základe vykonaného dokazovania súd v posudzovanom prípade dospel k záveru, že ani súčasnú dlhodobú práceneschopnosť navrhovateľky a nepriznanie nemocenských dávok nie je možné jednoznačne hodnotiť ako jej neschopnosť samostatne sa živiť, zakladajúcu povinnosť povinného prispievať na výživu navrhovateľky, v čase podania návrhu manželky, a to s prihliadnutím na jej subjektívne zavinenie.

V rámci rozvodového konania bolo vykonané rozsiahle dokazovanie aj vypočutím maloletej dcéry a znaleckým posudkom znalca Mgr. et Mgr. Martina Balka. Zo záverov znaleckého posudku vyplýva, že psychologické vyšetrenie poukazuje na významne narušenú kvalitu citových a emočných väzieb maloletej dcéry vo vzťahu k navrhovateľke/matke, pričom prítomnosť afektívnej, úzkostnej a obavnej symptomatiky v jej prežívaní voči matke naznačuje neurotizáciu až traumatizáciu maloletého dieťaťa v dôsledku maladaptívnych výchovných a zvládacích stratégií matky, čo negatívnym spôsobom ovplyvňuje postoj maloletej k osobnej starostlivosti matky. Maloletá vníma negatívne hostilné verbálne prejavy správania matky v rámci jej výchovného štýlu. V prítomnosti matky má obavy referovať svoje vlastné názory a postoje, pričom maloletá pociťuje subjektívne určitý nátlak najmä zo strany matky. Súd mal snahu o nápravu vzťahu medzi účastníkmi ako aj navrhovateľky s maloletou dcérou vydaním výchovného opatrenia.

Súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že navrhovateľka si svoj nepriaznivý zdravotný stav, pre ktorý je dlhodobo práceneschopná subjektívne zavinila sama, jej správanie voči povinnému ako aj maloletému dieťaťu malo negatívne dôsledky. Návrh navrhovateľky súd posúdil ako nedôvodný podľa § 75 ods. 2 zákona o rodine, návrh zamietol nakoľko je v rozpore s dobrými mravmi.

K odročeniu pojednávania nariadeného na deň 26.8.2022 došlo výlučne zavinením navrhovateľky. Povinný a právny zástupca povinného sa na pojednávanie dostavili riadne a včas. Navrhovateľka sa dostavila do súdnej budovy pod vplyvom alkoholu a liekov v stave vylučujúcom uskutočnenie pojednávania. Bola jej privolaná rýchla záchranná služba a bola odvezená do UNB na Antolskú ul. v Bratislave.

Súd preto navrhovateľku zaviazal podľa § 54 CMP v spojení s § 13a ods. 4, § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 na náhradu trov konania odporcovi v sume 195,03 eur (advokátska odmena 183,40 eur + režijný paušál v roku 2022 vo výške 11,63 eur) + 20% DPH 39 eur. Spolu advokátska odmena 234,03 eur.

5.

Proti tomuto rozsudku podala navrhovateľka v zákonnej lehote odvolanie, ktorým sa domáhala zrušenia napadnutého rozhodnutia a vrátenia veci súdu prvého stupňa na ďalšie konanie alebo jeho zmeny tak, aby návrhu bolo vyhovené.

Namietala, že súd nevykonal navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

6.

Uvádza, že návrh na určenie výživného na manželku bol navrhovateľkou podaný vo viere v zásadu rodinného práva, podľa ktorej by manželia mali mať rovnakú životnú úroveň. Povinný v rozhodnom čase odmietal poskytovaním výživného - finančnej výpomoci navrhovateľke, udržiavať rovnakú životnú úroveň oboch manželov, navrhovateľke odmietal prispieť na jej výdavky a aktívne jej životnú úroveň znižoval špekulatívnym konaním. V priebehu konania bolo preukázané, že v rozhodnom období užíval majetok v BSM a to najmä byt a auto, takmer výlučne povinný, pričom naopak povinný svojim konaním (a to najmä návrhmi na vydanie neodkladných opatrení nevstupovania do bytu, ktoré boli v rámci odvolacích konaní súdom druhej inštancie zrušené, bránil navrhovateľke v užívaní spoločného majetku.

Obrana povinného založená najmä na rozpore určenia výživného na manželku s dobrými mravmi, ktorú si súd v rozsudku nekriticky osvojil, je v značnej miere preukazovaná prepismi súkromných rozhovorov povinného s navrhovateľkou, ktoré vyhotovil a súdu predložil povinný. Povinný z vyživovacej povinnosti si navrhovateľku nahrával bez jej vedomia a súhlasu (ktorým nedisponoval). Povinný svojim konaním porušil právo navrhovateľky na súkromie, a to s úmyslom skompromitovať ju, vyprovokovať, aby získal výhodu na súde vo svojej veci. Toto jeho konanie je účelové a v rozpore so zákonom.

Okresný súd Bratislava V uznesením sp. zn. 10C/13/2021-43 zo dňa 22.3.2021 vyhovel návrhu povinného na nariadenie neodkladného opatrenia o uloženie povinnosti navrhovateľke dočasne nevstupovať do bytu (do právoplatného skončenia rozvodového konania). Uznesením Krajského súdu Bratislava 7Co/56/2021-121 zo dňa 12.5.2021 Krajský súd Bratislava zmenil uznesenie súdu prvého stupňa a návrh na nariadenie predbežného opatrenia zamietol. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť dňa 3.6.2021. Krajský súd v Bratislave vo svojom rozhodnutí dôvodil, že „Odvolací súd nemal povinným za osvedčené, že by konaním navrhovateľky dochádzalo k ohrozovaniu telesnej a duševnej integrity maloletej.“ „V danom prípade je potrebné zohľadniť aj argumentáciu navrhovateľky v podanom odvolaní, ktorá uviedla, že žalobca majúci vedomosť o jej zdravotnom stave, ju neustále provokoval a manipulatívne sa k nej správal.“ „Vzhľadom k uvedenému odvolací súd nemal za preukázané splnenie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia.“

Z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že na základe nesprávneho rozhodnutia Okresného súdu Bratislava V, v spojení s neoprávneným podaním povinného o vydanie neodkladného opatrenia, bolo navrhovateľke znemožnené užívať v rozhodnom období byt v bezpodielovom vlastníctve manželov, čím bola v rozhodnom období výrazným spôsobom znížená životná úroveň navrhovateľky, ktorá sa zo dňa na deň stala „bezdomovkyňou“. Súd v rozsudku uviedol, že navrhovateľke nevyplývala povinnosť vystať sa z bytu a preto táto argumentácia navrhovateľky nemôže byť vyhodnotená v jej prospech. V tomto prípade ide jednoznačne a nespochybniteľne zo strany súdu o nesprávne skutkové vyhodnotenie na základe vykonaných dôkazov, a to najmä z dôvodu, že v rámci konania boli ako dôkazy vykonané rozhodnutia súdu o vydaní neodkladných opatrení o zákaze vstupu do bytu (vydané identickou sudkyňou ako v prípade rozsudku), ktoré boli v rámci odvolacích konaní zrušené ako aj skutočnosti, že v konaní bolo preukázané, že v rozhodnom období bol navrhovateľke opakovane znemožňovaný vstup do bytu a to najmä s poukazom na výpoveď svedkyne pani J., ktorá vo svojej svedeckej výpovedi detailne opísala incident, keď bola z bytu v bezpodielovom spoluvlastníctve povinného a navrhovateľky vyvedená, na základe podnetu povinného, policajnou hliadkou. Predmetné dôkazy sú v príkrom rozpore s vyhodnotením súdu, že navrhovateľka mohla v rozhodnom období užívať byt.

Súd v rozsudku uviedol, že „na základe vykonaného dokazovania súd v posudzovanom prípade dospel k záveru, že ani súčasnú dlhodobú práceneschopnosť navrhovateľky a nepriznanie nemocenských dávok nie je možné jednoznačne hodnotiť ako jej neschopnosť samostatne sa živiť, zakladajúcu povinnosť povinného prispievať na výživu navrhovateľky, v čase podania návrhu manželky, a to s prihliadnutím na jej subjektívne zavinenie.“

Vyššie uvedené hodnotenie súdu prvej inštancie je opätovne nesprávnym skutkovým zistením na základe vykonaných dôkazov a v tomto konkrétnom prípade je dokonca v rozpore s princípmi elementárnej logiky. Navrhovateľka je dlhodobo práceneschopná, z dôvodu dlhodobej práce neschopnosti nepoberá žiadne dávky, ale podľa tvrdenia súdu prvej inštancie je schopná sa samostatne živiť. Predmetný záver súdu je v rozpore s ustálenou judikatúrou, v zmysle ktorej je práve choroba jedného z manželov, staroba jedného z manželov dôvodom na priznanie výživného druhému manželovi. Súd vo svojom rozhodnutí dôvodil, ako rozhodujúcu skutočnosť, že navrhovateľka ako manželka, ktorá požaduje výživné, si neplní svoje povinnosti ohľadne starostlivosti o spoločnú domácnosť. Z ustálenej judikatúry súdov jednoznačne vyplýva, že ak sa manželka prestala starať o domácnosť z dôvodov na strane manžela (napríklad z dôvodu násillia, fyzického alebo psychického) a požadovala by výživné vtedy jej nárok možno považovať za oprávnený. Navrhovateľka v konaní preukázala, že na základe ňou podaného trestného oznámenia pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby bolo vyšetrovateľkou Okresného riaditeľstva PZ v Bratislave V vznesené povinnému obvinenie uznesením sp. zn. ORP-433/1-VYS-B5-2021 zo dňa 24.3.2022. Súd v konaní konštatuje, že vzťahy medzi účastníkmi sú veľmi vyhrotené až do takej miery, že boli podané trestné oznámenia účastníkmi navzájom. Ďalej sa však súd už zaoberá len trestným oznámením podaným navrhovateľkou, pričom súd jednostranne, v prospech povinného konštatuje, že Uznesením Generálnej prokuratúry SR IV/1 PZ 222/22/1000-9 zo dňa 24.10.2022, ďalej len „rozhodnutie GP“, ktorým Generálna prokuratúra SR zrušila právoplatné uznesenie Okresnej prokuratúry Bratislava V sp. zn. 2Pv 3600/21/1105file_0.jpg

file_1.wmf

10 zo dňa 12.5.2022, ktorým sťažnosť povinného (obvineného) ako nedôvodnú zamietla, ako aj uznesenie vyšetrovateľky Okresného riaditeľstva PZ v Bratislave V sp. zn. ORP-433/1VYS-B5-2021 zo dňa 24.3.2022, ktorým bol porušený zákon v neprospech obvineného (povinného). Rozhodnutie GP ako listinný dôkaz vyhodnotil súd opätovne v neprospech navrhovateľky, pričom sa nezaoberal podstatnou skutočnosťou, ktorá má zásadný vplyv na určenie vyživovacej povinnosti a to skutočnosťou, že Generálna prokuratúra SR určila vyšetrovateľke PZ v ďalšom konaní opätovne konať, zabezpečiť doplnenie dokazovania v naznačenom smere v záujme objasnenia skutkového a právneho stavu veci. Generálna prokuratúra v rozhodnutí GP konštatuje, že: „je dostatočne preukázané, že správanie a konanie obvineného (povinného) sa vymykalo vhodným vzorcom manželského spolužitia. Avšak aj napriek skutočnosti, že sa obvinený (povinný) voči poškodenej (navrhovateľke) dopúšťal neadekvátnych atakov, ktoré pramenili z presadzovania si vlastných pravidiel z pozície svojej autority, sporov v rámci výchovy a starostlivosti o maloleté dieťa. Z vyššie uvedeného jednoznačne vyplýva, že ak sa navrhovateľka prestala starať o domácnosť z dôvodov psychického násillia na strane manžela, je jej nárok na výživné oprávnený.“

Súd nevykonával navrhovateľkou navrhnutý dôkaz výsluch svedkov O. M. a E. M.. Obrana povinného voči návrhu navrhovateľky bola založená na argumentácii rozporu určenia výživného na manželku s dobrými mravmi. Súd prvej inštancie zameral dokazovanie najmä na preukázanie sa správania navrhovateľky voči povinnému, pričom výsluch navrhnutých svedkov, ktorí mali osvedčiť správanie sa povinného voči navrhovateľke zamietol a to z dôvodu, že títo by podľa vyjadrenia súdu nepriniesli objektívne svedectvo. Súd tak učinil napriek tomu, že v konaní pripustil ako dôkaz zápisnicu o pojednávaní v konaní o rozvod manželstva sp. zn. 61P/49/2021 zo dňa 21.10.2022, na ktorom došlo k výsluchu M. N. B., matky povinného, pričom táto sa v rozhodnom období nestretávala s navrhovateľkou ani povinným, napriek tomu súd prvej inštancie objektivitu jej svedectva nespochybnil.

7.

Podľa odvolateľky súd prvého stupňa vec nesprávne právne posúdil, nakoľko skutkové zistenia, ktoré sú výsledkom dokazovania a právne posúdenie veci odôvodňovali, aby návrhu bolo vyhovené.

8.

Manžel odvolateľky, resp. teraz už bývalý manžel, sa k jej oprávnenému prostriedku nevyjadril.

9.

Odvolačný súd za splnenia procesných podmienok prejednal vec bez nariadenia pojednávania, oboznámil sa s obsahom spisového materiálu a dospel k záveru o nedôvodnosti odvolania navrhovateľky.

10.

Podľa zistenia odvolacieho súdu vykonal súd prvého stupňa dokazovanie vo veci v dostatočnom rozsahu, vykonané dôkazy vyhodnotil vecne správne a v súlade s ich logickým významom a svoje rozhodnutie aj dostatočne jasne a zrozumiteľne odôvodnil, pričom vysvetlil aj dôvody nevykonania navrhovateľkou navrhovaného výsluchu svedkov O. M. a E. M. a nedopustil sa pochybení, ktoré by mohli mať za následok nesprávnosť jeho rozhodnutia.

11.

Návrhu na výsluch svedkov nebolo vyhovené nie z dôvodu predpokladu ich neobjektivity pre existenciu ich určitého vzťahu k navrhovateľke, ale, celkom logicky, pre objektívnu nemožnosť priniesť pre rozhodnutie o výživnom na manželku relevantné informácie (najmä z pohľadu otázky existencie či neexistencie rozporu priznania výživného s dobrými mravmi) vzhľadom na skutočnosť, že podľa vyjadrenia navrhovateľky na pojednávaní konanom dňa 15.3.2023 mali byť svedkovia vypočutí k otázke jej zdravotného stavu v októbri 2022, pričom konanie vo veci určenia výživného bolo začaté dňom 14.12.2021 a manželstvo účastníkov bolo rozvedené rozsudkom už z 25.11.2022.

12.

Pre záver súdu prvého stupňa o tom, že priznanie výživného navrhovateľky by v tomto prípade bolo v rozpore s dobrými mravmi, neboli významnými okolnosťami týkajúce sa užívania majetku patriaceho do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (bytu, automobilu) po ukončení spolužitia manželov, ani to, či navrhovateľka je alebo nie je (resp. v rozhodnom čase bola alebo nebola) schopná sama sa živiť, ktoré by súd prvého stupňa nesprávne vyhodnocoval alebo k nim neprihliadal, ani k nemu súd nedospel na základe podľa odvolateľky nezákonných dôkazov (prepisov telefonických hovorov), ako by to vyplývalo z odvolania navrhovateľky.

13.

Dôvody aplikácie ustanovenia § 75 ods. 2 Zákona o rodine, podľa ktorého výživné nemožno priznať, ak by to bolo v rozpore s dobrými mravmi, súd prvého stupňa ozrejml v bode 21. odôvodnenia rozhodnutia a tieto spočívajú primárne v okolnostiach rozvratu manželstva účastníkov zavineného podľa zistení z rozvodového spisu práve navrhovateľkou. Následkom jej správania je aj nepriaznivý stav vzťahu s maloletou dcérou účastníkov, starostlivosť o ktorú v celom rozsahu zabezpečuje otec, voči ktorému návrh predstavujúci ďalšie finančné zaťaženie smeruje.

14.

Záveru súdu prvého stupňa v tomto smere obsah odvolania nespochybňuje ani v spojení s odvolateľkou použitým výňatkom z odôvodnenia uznesenia Generálnej prokuratúry SR IV/1 Pz 222/22/1000-9 zo dňa 24.10.2022 (bolo ním konštatované porušenie zákona v neprospech manžela navrhovateľky vo veci jeho obvinenia zo zločinu týrania blízkej osoby a zverenej osoby), podľa ktorého „správanie obvineného sa vymykalo vhodným vzorcom manželského spolužitia“ a tento sa voči poškodenej (navrhovateľke) „dopúšťal neadekvátnych útokov, ktoré pramenili z presadzovania si vlastných pravidiel z pozície svojej autority, sporov v rámci výchovy a starostlivosti o maloleté dieťa“, a ktoré aj s prihliadnutím na záver o nedostatočne vykonanom dokazovaní v procese vyšetrovania neumožňuje ani usudzovať o vzťahu príčinnej súvislosti medzi vzájomnými správaniami sa manželov.

15.

Odvolačný súd preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa, s odôvodnením ktorého sa stotožnil, ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku potvrdil.

16.

O trovách odvolacieho konania rozhodol súd podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku.

17.

Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri, ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo, ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).